

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący)

SSN Igor Zgoliński (sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

w sprawie **S. N.**,

skazanego z art. 278 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 28 marca 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 3 lutego 2023 r., sygn. X Ka 1158/22,

**uchyla wyrok w zaskarżonej części - utrzymującej w mocy
wyrok sądu I instancji (pkt 2) i przekazuje Sądowi Okręgowemu w
Warszawie do ponownego rozpoznania.**

[PGW]

UZASADNIENIE

S. N. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 31 maja 2021 r., w P., na terenie pustostanu przy ul. [...], spowodował naruszenie czynności narządu ciała i rozstrój zdrowia L. G. trwający nie dłużej

- niż 7 dni poprzez zadawanie jej uderzeń w głowę metalowym przedmiotem, szarpanie i kopanie w lewą stronę tułowia, tj. o czyn z art. 157 § 2 k.k.,
2. w dniu 31 maja 2021 r., w P., na terenie pustostanu przy ul. [...], dokonał zaboru w celu przywłaszczenia telefonu komórkowego marki [...] o wartości 400 zł oraz pieniędzy w kwocie 700 zł na szkodę L. G., tj. o czyn z art. 278 § 1 k.k.,
 3. w dniu 31 maja 2021 r. w P., na terenie pustostanu przy ul. [...], groził L. G. pozbawieniem życia, które to groźby wzbudziły w zagrożonej obawę, że zostaną spełnione, tj. o czyn z art. 190 § 1 k.k.,
 4. w dniu 2 czerwca 2021 r. w P., użył groźby bezprawnej uszkodzenia ciała wobec B. N. i D. A. w celu wywarcia na nich wpływu jako świadków w postępowaniu karnym PR 2 Ds. [...] Prokuratury Rejonowej w Pruszkowie, tj. o czyn z art. 245 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 10 października 2022 r., sygn. II K 1941/21, S. N. został uznany za winnego tego, że:

1. w dniu 31 maja 2021 r., w P., na terenie pustostanu przy ul. [...], spowodował naruszenie czynności narządu ciała i rozstrój zdrowia L. G. trwający nie dłużej niż 7 dni poprzez zadawanie jej uderzeń w głowę, szarpanie i kopanie w lewą stronę tułowia, tj. popełnienia czynu stanowiącego występki z art. 157 § 2 k.k., za który wymierzona została kara 6 miesięcy pozbawienia wolności,
 2. w dniu 31 maja 2021 r., w P., na terenie pustostanu przy ul. [...], dokonał zaboru w celu przywłaszczenia telefonu komórkowego marki [...] o wartości 400 zł na szkodę L. G., tj. popełnienia czynu stanowiącego występki z art. 278 § 1 k.k., za który wymierzona została kara 4 miesięcy pozbawienia wolności,
 3. popełnienia czynu opisanego w pkt III, stanowiącego występki z art. 190 § 1 k.k., za który wymierzona została kara 3 miesięcy pozbawienia wolności,
 4. popełnienia czynu opisanego w pkt IV, stanowiącego występki z art. 245 k.k., za który wymierzona została kara miesiąca pozbawienia wolności;
- na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. orzeczone w pkt I - IV kary pozbawienia zostały połączone i orzeczono karę łączną roku pozbawienia wolności; na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzeczony został obowiązek uiszczenia na rzecz pokrzywdzonej L. G.

nawiązki w kwocie 2000 złotych; na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązano oskarżonego do naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej L. G. kwoty 400 złotych; orzeczono w przedmiocie kosztów sądowych.

Od tego wyroku apelację wywiódł prokurator, zarzucając:

1. obrazę przepisów prawa materialnego poprzez orzeczenie za występki z art. 245 k.k. kary miesiąca pozbawienia wolności, podczas gdy czyn ten zagrożony jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, co sprawia, że orzeczenie w tym zakresie nie odpowiada prawu,
2. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k., poprzez połączenie węzłem kary łącznej orzeczonych kar jednostkowych pozbawienia wolności za czyn z art. 245 k.k. w wymiarze miesiąca, podczas gdy przepis ten przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności w wymiarze od 3 miesięcy do lat 5, co sprawia, że orzeczenie to nie odpowiada prawu.

Skarżący wniósł na podstawie powyższych zarzutów o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie S. N. za czyn z art. 245 k.k. kary pozbawienia wolności w wymiarze 3 miesięcy oraz o orzeczenie na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. kary łącznej w wysokości roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 lutego 2023 r., sygn. X Ka 1158/22, wyrok w zaskarżonej części został zmieniony w ten sposób, że wysokość kary za czyn z art. 245 k.k. została podwyższona do 3 miesięcy pozbawienia wolności, zaś w pozostałym zakresie został utrzymany w mocy.

Powyższy wyrok został zaskarżony w trybie art. 521 k.p.k. kasacją Prokuratora Generalnego wniesioną na korzyść skazanego. Prokurator Generalny zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. i art. 434 § 2 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu przez Sąd Okręgowy w Warszawie nienależytej kontroli odwoławczej, zainicjowanej apelacją wniesioną przez oskarżyciela publicznego na niekorzyść skazanego i nieprzekroczenie z urzędu granic środka odwoławczego, niezależnie od zakresu zaskarżenia, podniesionych zarzutów i kierunku, w jakim został on wywiedziony, skutkiem czego było utrzymanie w mocy rażąco niesprawiedliwego, wydanego z naruszeniem prawa materialnego, a mianowicie z obrazą art. 278 § 1 k.k., zawartego w pkt II wyroku Sądu Rejonowego

rozstrzygnięcia, na mocy którego S. N. został uznany za winnego popełnienia czynu zabronionego polegającego na zaborze w celu przywłaszczenia mienia o wartości 400 złotych, kwalifikowanego jako przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., za co na podstawie art. 278 § 1 k.k. wymierzono karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, podczas gdy z racji wartości mienia, będącego przedmiotem wykonawczym czynu zabronionego, zachowanie S. N. mogło stanowić jedynie wykroczenie z art. 119 § 1 k.w., co winno skutkować uznaniem, że zachowanie to nie wyczerpało ustawowych znamion przypisanego skazanemu występku, a zarazem nie mogło skutkować wymierzeniem za ten czyn kary 4 miesięcy pozbawienia wolności, albowiem za wykroczenie z art. 119 § 1 k.k. można orzec karę aresztu, ograniczenia wolności oraz grzywny, gdzie żadna z tych kar nie mogła zostać następnie objęta, orzeczoną na mocy art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. węzłem kary łącznej.

W konsekwencji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w znaczeniu określonym w art. 535 § 5 k.p.k. Rację ma jej autor, że zaskarżony wyrok został wydany z rażącym naruszeniem prawa procesowego, opisanym w zarzucie. Istotnie bowiem dokonując kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku sąd odwoławczy nie dostrzegł przesłanek do jej rozszerzenia z urzędu, określonych w art. 440 k.p.k. Implikowało to utrzymanie w mocy rażąco niesprawiedliwego orzeczenia, na podstawie którego skazany został uznany za winnego popełnienia czynu kwalifikowanego z art. 278 § 1 k.k. pomimo, że - z uwagi na wartość mienia, którego zaboru dopuścił się S. N., wynoszącą 400 złotych - jego zachowanie nie wyczerpało ustawowych znamion przypisanego mu przestępstwa, lecz stanowiło wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. Podkreślenia wymaga, iż przepis art. 440 k.p.k. znajduje zastosowanie, jeżeli zaskarżone orzeczenie lub zawarte w nim rozstrzygnięcie jest rażąco niesprawiedliwe, a zatem gdy dotknięte jest niepodniesionymi w środку odwoławczym uchybieniami, mieszczącymi się w każdej z tak zwanych względnych przyczyn odwoławczych, o ile ich waga i charakter

jest taki, że czyni orzeczenie niesprawiedliwym i to w stopniu rażącym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2017 r., III KK 444/16). Uwzględniając powyższe stwierdzić należało, że Sąd Okręgowy w Warszawie dopuścił się obrazy art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. i w zw. z art. 434 § 2 k.p.k., nie dostrzegając tych mankamentów orzeczenia, które niewątpliwie zaliczały go do kategorii rażąco niesprawiedliwych. S. N. został bowiem uznany za winnego i skazany między innymi za czyn zakwalifikowany jako wyczerpujący ustawowe znamiona występkę z art. 278 § 1 k.k. (pkt II) w sytuacji, w której wartość mienia typizowała dany czyn jako wykroczenie. Wprawdzie z uzasadnienia orzeczenia pierwszoinstancyjnego wynika pewna niekonsekwencja w kwestii ustaleń czy oprócz telefonu o wartości 400 złotych skazany dokonał na szkodę pokrzywdzonej, jak to zostało mu zarzucone aktem oskarżenia, również zaboru pieniędzy w kwocie 700 złotych. Sąd Rejonowy wskazał bowiem, iż: „materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie dał jednoznacznej podstawy do przyjęcia, iż oskarżony dokonał zaboru pieniędzy w kwocie 700 złotych. Jednocześnie należy podkreślić, iż zamiar zaboru aparatu telefonicznego powstał już po pobiciu pokrzywdzonej, zatem zachowania oskarżonego nie można utożsamiać z Mając na uwadze powyższe sąd przyjął, iż w dniu 31 maja 2021 r. w P., na terenie pustostanu przy ul. [...], dokonał zaboru w celu przywłaszczenia telefonu komórkowego marki [...] o wartości 400 zł oraz pieniędzy w kwocie 700 zł na szkodę L. G., gdzie swoim zachowaniem wyczerpał dyspozycję czynu stanowiącego występek z art. 278 § 1 k.k. ” (strona 4 uzasadnienia). Z fragmentu tego wynika więc, że z jednej strony powołana została argumentacja uzasadniająca eliminację zaboru kwoty 700 zł, po czym po niedokończonym fragmencie zdania następuje konstatacja wskazująca całkowicie odmiennie, że do zaboru tego jednak doszło. Owe rozbieżności należało jednak postrzegać w szerszym kontekście, a mianowicie przez pryzmat dokonanej w treści wyroku zmiany opisu czynu z pkt II poprzez wykluczenie kradzieży pieniędzy oraz powiązanego z nim zobowiązania skazanego do naprawienia szkody odpowiadającej kwocie telefonu (400 zł), a także treści wcześniejszego od zacytowanego powyżej fragmentu uzasadnienia, w którym wyłożone zostały powody przekonujące, że zamierzonym celem sądu było właśnie wyłączenie zaboru przez skazanego środków pieniężnych z uwagi na brak dostatecznych dowodów do podzielnia stanowiska oskarżyciela w tym zakresie.

Wobec zatem poczynienia tego rodzaju ustaleń, które notabene nie były kontestowane w apelacji prokuratora, uznać należało, że przedmiotem zaboru objęty został tylko telefon. W konsekwencji poczynienia przez sąd I instancji znajdujących odzwierciedlenie w opisie czynu ustaleń oczywiste było, że wartość przedmiotu zaboru lokowała analizowany czyn zabroniony nie na płaszczyźnie odpowiedzialności za finalnie przypisane przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., tylko w kategorii odpowiedzialności za wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. Przepis art. 119 § 1 k.w., w brzmieniu obowiązującym od 15 listopada 2018 r. do 1 października 2023 r., a więc w dacie popełnienia czynu, jak i wyrokowania przez sądy obu instancji stanowił, że odpowiedzialności wykroczeniowej podlega ten, kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 500 złotych. Powinnością Sądu meriti, w konsekwencji uznania, iż wartość mienia stanowiącego przedmiot wykonawczy przypisanego skazanemu inkryminowanego zachowania nie przekracza ustawowego progu 500 złotych - przy prawidłowym zastosowaniu dyspozycji art. 119 § 1 k.w. - winno być uznanie, że czyn ten stanowił wykroczenie, a nie przestępstwo kwalifikowane z art. 278 § 1 k.k. Bezsporna treść powyższych regulacji prawnych, warunkowanych wartością mienia będącego przedmiotem zaboru przez sprawcę kradzieży, nie dawała zatem podstaw do zastosowania wobec S. N. dyspozycji art. 278 § 1 k.k. Niewątpliwie powyższe uchybienie, którego dopuścił się sąd I instancji miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia. Prawidłowe wnioskowanie, że S. N. dopuścił się wykroczenia z art. 119 § 1 k.k. winno skutkować wymierzeniem mu za ten czyn jednej z kar przewidzianych w sankcji przywołanego przepisu, a mianowicie kary aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny. Podkreślenia wymaga również fakt, iż wadliwie orzeczona w tym zakresie przez Sąd Rejonowy kara 4 miesięcy pozbawienia wolności miała istotny wpływ na treść wydanego wyroku, albowiem podwyższyła górną granicę możliwej do wymierzenia wobec S. N. kary łącznej, która to kara łączna została orzeczona w wysokości roku pozbawienia wolności, podczas gdy suma pozostałych jednostkowych kar pozbawienia wolności wynosiła 10 miesięcy. Wprawdzie w wyniku zaostżenia kary za czyn IV (w miejsce 1 miesiąca - 3 miesiące pozbawienia wolności) w następstwie rozpoznania apelacji prokuratora suma ta uległa zmianie wynosząc rok pozbawienia wolności w przypadku zastosowania

zasady kumulacji, nie zmienia to jednak ani wagi powyższego uchybienia jak również faktu, że kara łączna powinna być możliwa do ukształtowania z uwzględnieniem pełnego wachlarza reguł jej wymiaru.

Brak adekwatnej reakcji ze strony sądu ad quem stosownie do treści art. 440 k.p.k. i utrzymanie w mocy rażąco niesprawiedliwego w omówionym powyżej zakresie rozstrzygnięcia dowodziło nienależycie przeprowadzonej kontroli odwoławczej. Z tych przyczyn rozpoznana kasacja wraz z wnioskiem o uchylenie części wadliwego wyroku i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie w postępowaniu odwoławczym, była oczywiście zasadna, co implikowało treść wydanego przed Sądem Najwyższym orzeczenia kasatoryjnego.

[PGW]

(r.g.)